



הגדה המערבית

(יהודה ושומרון)

הופק ע"י

StandWithUs

10 עובדות לגבי קהילות ישראליות ופלסטיניות

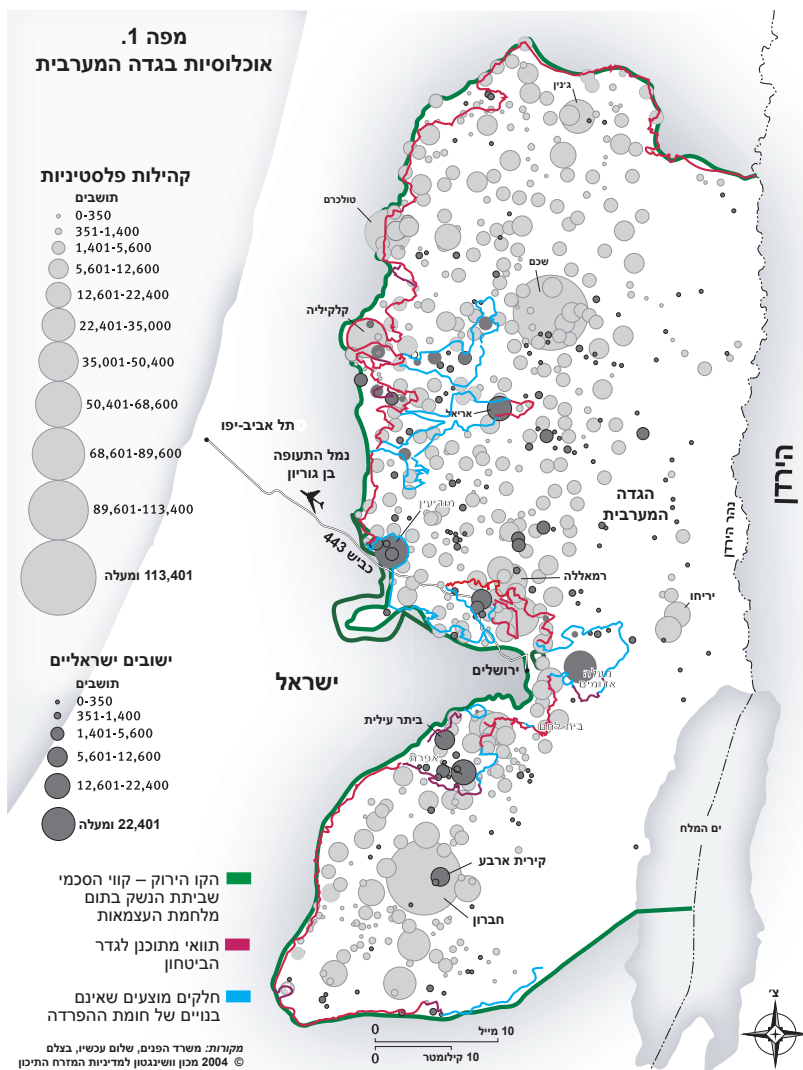
יהודים וערבים חיים בגדה המערבית כבר דורות רבים. היום, הגבולות ומעמד האזור עדיין צריכים להיקבע באמצעות משא ומתן בין הממשלות הישראלית והפלסטינית.

- 1 הגדה המערבית, המכונה יהודה ושומרון מזה אלפי שנה, היא חלק מארץ מולדתו העתיקה של העם היהודי. מקור המילה "יהודה" מגיע משמה של האדמה הזו – יהודה. האזור מכיל אתרים עתיקים הקדושים ליהודים, נוצרים ולמוסלמים.
- 2 ירדן סיפחה באופן בלתי חוקי את יהודה ושומרון לאחר מלחמת העצמאות, ושמה שונה ל"הגדה המערבית". לאחר שירדן תקפה את ישראל ב-1967, ישראל השתלטה על השטח כפעולת מגננה. ישראל הצטרפה לוותר על חלק גדול מן הגדה המערבית למען השלום ב-1968, אך ירדן דחתה את ההצעה.
- 3 מבחינה היסטורית, מדינה פלסטינית ערבית לא הייתה קיימת כלל לפני זו שהוצעה ונידונה במשא ומתן בין ישראלים, פלסטינים והקהילה הבינלאומית. אף הגבול המוכר מבחינה בינלאומית מעולם לא הפריד את ישראל מן הגדה המערבית משום שהגבולות הסופיים אמורים להיקבע באמצעות מו"מ.
- 4 בעקבות הסכמי אוסלו ב-1993, 95 אחוזים מהפלסטינים החיים בגדה המערבית חיים תחת מנהלת הרשות הפלסטינית בשטח המשתרע על פני 40% מהגדה המערבית. ישראל מנהלת 60% מהגדה המערבית המכונה כ"שטח C" עד שיושג באזור הסכם שלום סופי. האזור הנטוש ברובו הוא מקום מושבם של פחות מ-5% מכל הפלסטינים החיים בגדה המערבית.
- 5 מספר הקהילות הישראליות המורשות בגדה המערבית נותר זהה מאז 1993, כאשר ישראל והפלסטינים חתמו על הסכמי אוסלו. עם זאת, מאז 1993 מספר המבנים והאנשים במספר גדול של התנחלויות גדל.
- 6 השטחים הבנויים של ההתנחלויות הישראליות תופסים כ-2% מכל שטחי הגדה המערבית.
- 7 שבעים וחמישה עד 80 אחוזים מהישראלים החיים בגדה המערבית חיים סמוך או לאורך קווי הגבול בין ישראל והגדה המערבית. כל הצעה לשלום תמיד התמקדה על צירוף הקהילות האלה לישראל בתמורה להקצאת חלק מהשטחים הישראליים לפלסטינים.
- 8 ישראל הציעה לוותר על מרבית שטחי הגדה המערבית בתמורה לשלום בשנים 2000 ו-2008. מנהיגים פלסטינים השיבו בשלילה ולא הגישו הצעה נגדית.
- 9 לאחר גלים של פיגועי התאבדות ברוטאליים מצד ארגוני טרור פלסטיניים בגדה המערבית, ישראל הקימה מחסומים, בנתה גדר ביטחון ונקטה באמצעים אחרים כדי להציל את חיי התושבים שלה. הדבר הוביל לקשיים עבור האזרחים הפלסטינים הממשיכים עד היום משום שלא הושג עדיין פתרון לסכסוך, ואזרחי ישראל ממשיכים להתמודד עם איומים מכיוון הגדה.
- 10 למעלה מ-400 אלף יהודים ועד 2.9 מיליון פלסטינים חיים בגדה המערבית.

ההתנחלויות הישראליות תופסות כ-2% משטח הגדה המערבית

השטחים הבנויים של ההתנחלויות הישראליות תופסים 2% משטח הגדה המערבית, על פי מקורות פלסטינים וישראלים. מסלול גדר הביטחון תופסת בין 5-8 אחוזים משטח הגדה המערבית. בהתאם להסכמי אוסלו, ישראל שולטת ב-60% מהגדה המערבית (המוכרת כ"אזור C") ואחראית על עניינים ביטחוניים בעוד כ-20% ("אזור B"). לרשות הפלסטינית יש שליטה מלאה ב-20% ("אזור A") ושליטה אזרחית על אזור B.

קהילות בגדה המערבית



התנחלויות ישראליות היום

ערים גדולות, קהילות כפריות וכפרים



למעלה: מעלה אדומים, עיר בת 30 שנה, כחמישה קילומטרים צפונית-מזרחית לירושלים, נבנתה על אדמה בלתי מיושבת ללא בעלות. עם 40 אלף תושבים (נכון ל-2017), זוהי הקהילה היהודית השנייה בגודלה בגדה המערבית.

על אף שהכינוי "ישוב" מתייחס לפעמים למגורים מאולתרים, רוב ההתנחלויות הישראליות הן קהילות מפותחות שבהן אנשים מנהלים אורח חיים יומיומי. חלקן הן התנחלויות בעלות תשתית עירונית מלאה, בזמן שאחרים הן קהילות קטנות יותר שנעות מפרברי מגורים לקיבוצים חקלאיים, שבהם חיים רק כמה מאות אנשים. יש גם "מאחזים", שאינם באישור ממשלת ישראל. הממשלה מחשיבה את ה"מאחזים" האלה כבלתי חוקיים.

משמאל: בית הארחה בקיבוץ אלמוג. בקיבוץ אלמוג, השוכן בעמק הירדן הצחיח ליד ים המלח, חיות 24 משפחות שפיתחו טכניקות לעיבוד האדמה המלוחה לצורך גידול יבול לייצוא.



מימין: ביתר עילית, השוכנת כקילומטר מהקו הירוק, הוקמה בשנת 1984.

היא קרויה על שם העיר היהודית העתיקה ביתר, שהייתה במקור קילומטר ממנה. היא גם חלק מגוש עציון – קבוצה של קהילות יהודיות שנבנו בשנות ה-1920, ונהרסו בידי כוחות ערב במלחמת העצמאות, ולאחר מכן נבנו מחדש אחרי 1967.

הוויכוח לגבי ההתנחלויות

התנחלויות הן נושא שנוי במחלוקת בתוך ומחוץ לישראל. שני הצדדים טוענים שההתנחלויות הן מכשול בתהליך השלום ושהן מסכנות את יכולתה של ישראל לשרוד כמדינה יהודית ודמוקרטית. תומכים טוענים שליהודים יש זכות חוקית, היסטורית ו/או דתית לחיות בכל שטחי ארץ מולדת אבותיהם וכי התנחלויות עוזרות לשמור על בטחונה של ישראל בכך שהן מעניקות לישראל עומק אסטרטגי בגדה המערבית.

רבים ממנהיגי העולם ומנציגי הקהילה הבינלאומית מתייחסים לאמנת ז'נבה הרביעית וטוענים כי הגדה המערבית היא שטח שנכבש על ידי ישראל ושההתנחלויות הן בלתי חוקיות תחת החוק הבינלאומי. עם זאת, אינספור משפטים חולקים על כך, כולל דיקן בית הספר למשפטים באוניברסיטת ייל יוג'ין רוסטוב, שטען ש"הזכות היהודית להתיישבות באזור שווה בכל דרך לזכות של האוכלוסייה הפלסטינית הקיימת לחיות בה." זה מבוסס על העבודה כי המנדט הפלסטיני* הוקם כי לעזור ליצור בית לאומי יהודי בשנת 1920 ואף מדינה מוכרת לא השיגה ריבונות על הגדה המערבית מאז. הכיבוש הבלתי חוקי של ירדן של הטריטוריה מ-1949 עד 1967 עורר התנגדות מצד הקהילה הבינלאומית, ומנהיגים פלסטינים דחו אינספור הצעות ליצור מדינה פלסטינית בתמורה לשלום.

היום, מיעוט יהודי ישראלי קטן חי בגדה המערבית לצד רוב פלסטיני. תחת הסכמים בינלאומיים, ממשלותיהם אחראיות על המשא ומתן על הגבולות הסופיים כחלק מהסכם השלום. מאמצים לפתור את הסוגיה התמקדו בהכללת חלק או כל אוכלוסיית ההתנחלויות לישראל בתמורה לשטחים ישראליים שיעברו לידי הפלסטינים. ישראל גם הציעה שבדיוק כפי שישנם 1.8 מיליון אזרחים ערבים בישראל, יהודים שרוצים להישאר בגדה המערבית יוכלו לקבל אזרחות במדינה פלסטינית. עם זאת, מנהיגים פלסטינים אמרו כי לא ירשו לאף ישראלי לחיות במדינתם. עד שלא יושג פתרון לסוגיות המורכבות הללו, מעמדה של הגדה המערבית יישאר שנוי במחלוקת.



מנהלי משא ומתן ישראלים ופלסטינים בבית הלבן

*למידע נוסף אודות המנדט, ראה את שני המאמרים מאת יוג'ין ו. רוסטוב, "Bricks and Stones, Settling for" ו-"Palestinian Autonomy: Leverage Are the Settlements Legal? Israeli West: Resolved" (1990) ו-"Bank Policies" (1999), אונליין ב- www.bjentry.org/254.htm.

קהילות פלסטיניות

כרגע, 95-98 אחוזים מהפלסטינים החיים בגדה המערבית תופסים 40% משטחי הגדה המערבית (אזורים A ו- B). 60% (B) האדמה הנותרים, המכונים "אזור C", בעלי אוכלוסייה דלילה ונמצאים תחת מנהל ישראל בהתאם להסכמי אוסלו. על ישראלים ופלסטינים לשאת ולתת לגבי כמה ואילו חלקים מאזור C יוספו לטריטוריה הנשלטת על ידי הרשות הפלסטינית.



שכם, שבה חיים 140 אלף תושבים, היא אחת הערים הפלסטיניות הגדולות ביותר בגדה המערבית והיא מוקפת באדמה לא מיושבת ולא מפותחת.



ששים אחוזים מהגדה המערבית, המכונים "אזור C" הם אדמה כמעט ולא מיושבת וחיים בה פחות מ-5% מכלל אוכלוסיית הגדה. קהילות ישראליות בגדה המערבית חיים באזור C.

הפלסטינים הפכו למדינה ריבונית בשנת 1994 כאשר הרשות הפלסטינית נוסדה. היום, רוב הפלסטינים חיים בערים כמו שכם וטולכרם ובקהילות אחרות הנמצאות תחת שליטת הרשות הפלסטינית.¹



הבורסה לניירות ערך בשכם



רמאללה היא המוקד הפוליטי והכלכלי הפלסטיני של הגדה המערבית

¹ספר העובדות העולמי של ה-CIA מדווח כי 74.3 אחוזים מהאוכלוסיה הערבית בגדה המערבית היא קהילה אורבנית. (2011). www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/we.html

עד שנת 2000, ישראלים ופלסטינים יכלו לנוע בחופשיות בגדה המערבית. זה השתנה לאחר שמנהיג הפלסטינים יאסר ערפאת דחה יוזמה מרכזית לשלום והביא לפרוץ האינתיפאדה – קמפיין ברוטאלי של פיגועי התאבדות ומעשי טרור נגד אזרחי ישראל.

בראותה כי אין שום דרך אחרת למנוע מטרוריסטים לבוא ולרצוח את תושביה ברחובות, ישראל הקימה את המחסומים, בנתה את גדר ההפרדה והגבירה את פעולותיה נגד הטרור בגדה המערבית. הדבר הפך כמובן את חייהם של האוכלוסייה הפלסטינית הרגילה לקשים יותר – תוצאה שלא הייתה בכוונתה של ישראל. למרבה הצער, ארגוני טרור גזעניים אילצו את ישראל לבחור בין יצירת קשיים עבור פלסטינים חפים מפשע ובין הצלת חייהם של ישראלים חפי פשע.

ככל שאיום הטרור פחת, מחסומים רבים ואמצעי בטיחות אחרים הוסרו. כאשר מנהיגים ישראלים ופלסטינים יגיעו להסדר שלום סופי, אפשר יהיה להסיר גם את ההגבלות שעדיין קיימות.

מים בגדה המערבית

ישראל מספקת מים לפלסטינים

מים הם מצרך יקר באזור הצחיח הזה, אבל ישראל משתמשת באותם אקוויפרים להשגת מים שבהם השתמשה לפני 1967, כאשר לקחה שליטה על הגדה המערבית. התנחלויות ישראליות מחוברות למערכת המים הארצית של ישראל ואינן משתמשות במערכת המים של הרשות הפלסטינית.

גישת הפלסטינים למים טריים צמחה מעל 275 אחוזים בין 1967 ל-2012.* למרות המחסור במים, ישראל הסכימה בהסכמי אוסלו לתת לפלסטינים בגדה 31 מיליון מ"ק של המים שלה מדי שנה כתוספת למקורות המים בגדה. למעשה, ישראל ויתרה על עד פי שלושה יותר מים מדי שנה ממה שהוסכם עליו בהסכמי אוסלו.¹ למרבה הצער, קהילות פלסטיניות מסוימות עדיין מתמודדות עם מחסור במים בעיקר משום שמנהיגים פלסטינים לא הצליחו לתחזק את תשתיות המים שלהם כראוי.

*מ-66 מיליון מ"ק ב-1967 ל-248 מ"ר ב-2012, לפי רשות המים של ישראל.

¹ חיים גבירצמן, "המאבק הישראלי-פלסטיני על המים: העמדה הישראלית", מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים, ינואר 2012, ב-
www.biu.ac.il/SOC/besa/MSPS94.pdf ; Lauro Burkhardt, "The Politicization of the Oslo Water Agreement," Missing Peace, 2012
http://missingpeace.eu/en/wp-content/uploads-pmpeace1/2013/01/MT_Lauro-Burkart.pdf

התנחלויות, עימותים ותהליך השלום

התנחלויות אינן הגורם לעימות ואינן מהוות מכשול עיקרי לשלום. הטבלה הבאה מציגה התקדמות מול מכשולים במאמצי השלום עם מספר המתנחלים הישראלים וההתנחלויות בגדה המערבית ועזה.²

שנה	התנחלויות ישראליות	אירועים
1967–1949	למרות 0 התנחלויות בגדה המערבית ו-0 בעזה...	למרות 0 התנחלויות בגדה המערבית ו-0 בעזה... צבאות ערב שלחו 250 אלף חיילים וכאקט מלחמתי, חסמו את המשלוח הבינלאומי של ישראל, מה שהוביל לפרוץ מלחמת ששת הימים.
1994–1979	למרות 120 התנחלויות בגדה המערבית ו-17 בעזה (אוכלוסייה: 136,109)...	הסכם השלום בין ישראל ומצרים (1979) נחתם וישראל עקרה את כל 7,000 הישראלים מההתנחלויות בסיני. אש"ף וישראל חתמו על הסכמי אוסלו (1993). הסכם השלום בין ירדן וישראל (1994) נחתם.
2004–2000	למרות 123 התנחלויות בגדה המערבית ו-17 בעזה (אוכלוסייה: 246,000)...	שיחות שלום בתהליך התקדמות: ישראל הציעה לפנות את רוב ההתנחלויות למען שלום. תגובת הפלסטינים: האינתיפאדה השנייה: מעל 1,000 ישראלים נהרגו; כ-3,500 פלסטינים נהרגו.
2005 - היום	למרות 0 התנחלויות בעזה...	ישראל פינתה את כל ההתנחלויות בעזה. חמאס השתלט והחל בשיגור למעלה מ-17 אלף טילים ומרגמות לעבר ישראל

סוגיות בטחוניות משחקות תפקיד חשוב בשיחות השלום.



צלם: חגית נתיב, באדיבות ד"ר מרטין שרמן, המנהל האקדמי של ועידת ירושלים

הכפר הפלסטיני רנתים שוכן כ-7 ק"מ מנמל התעופה הבינלאומי הראשי של ישראל. אם ארגוני טרור כמו חמאס או הג'יהאד האיסלאמי ישיגו שליטה, הם יוכלו לתקוף מהגדה המערבית, ולהעמיד את התשתית החשובה ביותר של ישראל ואת מרכזי האוכלוסיה הגדולים ביותר של ישראל בטווח קצר.

¹ מיטציל בארד, "Palestinian Policy Mistakes Fuel Settlement Growth", www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/talking/69_ב_ www.btselem.org/Download/200205_Land_settlegrowth.html; התנחלויות ואוכלוסייה בגדה המערבית מאת צלם ב- www.mfa.gov.il/MFA/ו-Grab_Eng.do, מספר קורבנות מ- www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/osloterr.html מ- MFAArchive/2000_2009/2000/1/Terrorism%20deaths%20in%20Israel%20-%201920-1999

ירידה במעשי האלימות הובילה לשגשוג למרות ההתנחלויות הישראליות



גינין – "קניין הום סנטר חירבאוו", מתקן יוקרה חדש בפרברי העיר. הבניין בעל חמש הקומות מלא במוצרי יוקרה ממדינות אחרות... תחזיות הרווחים עבור הפרוייקט היו כל כך מעודדים שהבעלים מתכנן לפתוח עוד ארבעה מרכזי קנייה בגדה המערבית".²

הגדה המערבית חוותה תקופות של שגשוג, כולל האצה בבנייה. בשנות ה-1970, הגדה המערבית ועזה הפכו לכלכלה הרביעית בגודלה מבחינת קצב צמיחתה, לפני סינגפור והונג קונג, ואחת האוכלוסיות הגדולות בקצב המהיר ביותר בעולם¹ האינתיפאדה האלימה (2000 עד 2005) הביאה להפיכות כלכליות, אבל ככל שהרשות הפלסטינית נקטה אמצעים לשלוט בארגוני הטרור, להפחית בהסתה אנטי-ישראלית רשמית ולשתף פעולה עם ישראל, השגשוג החל לשוב לגדה המערבית.



ילדים משחקים בבריכה בפארק השעשועים Mukhmas Funland ברמאללה, יולי 2007.
(תמונה מאת Rachael Strecher/AP)



רומאבי, הקהילה הפלסטינית המתוכננת הראשונה בגדה המערבית

בכל עיר בגדה המערבית יש בריכה או מתחם שעשועים, וברמאללה יש יותר מ-10. ברמאללה, מכוני כושר חדשים נפתחו באופן סדיר בשנת 2006, ובית מלון חמישה כוכבים נפתח ב-2010.³ ערים בגדה המערבית "מלאים בחיים... החנויות מלאות בסחורה, והשווקים הומי אדם", כך דיווח אל-מוניטור ב-2013.⁴ עדיין, אתגרים כלכליים רציניים קיימים וברור כי הגדה המערבית לא תוכל להגיע לפוטנציאל המלא שלה ללא הסכם שלום בין הישראלים והפלסטינים.

¹ CAMERA, "Post-War Economic Growth in the West Bank and Gaza" מלחמת ששת הימים ב- www.sixdaywar.org/content/growth.asp

² אבי ישכרוף, "קניין יוקרה פלסטיני מאותת על טרנספורמציה של 'בירת הטרור'", הארץ, 21 ביוני, 2009

³ אבי ישכרוף, "בריכות שחייה בגדה המערבית... הארץ, 10 בספטמבר, 2006; NPR, "רמאללה: העיר המשגשגת של הגדה המערבית", 28 במאי, 2009

⁴ שלומי אלדר, "ביקור בשכם מאז האינתיפאדה האחרונה מציג עיר מחודשת", אל-מוניטור, 12 במרץ, 2013

יצירת המדינה הפלסטינית הראשונה בהיסטוריה



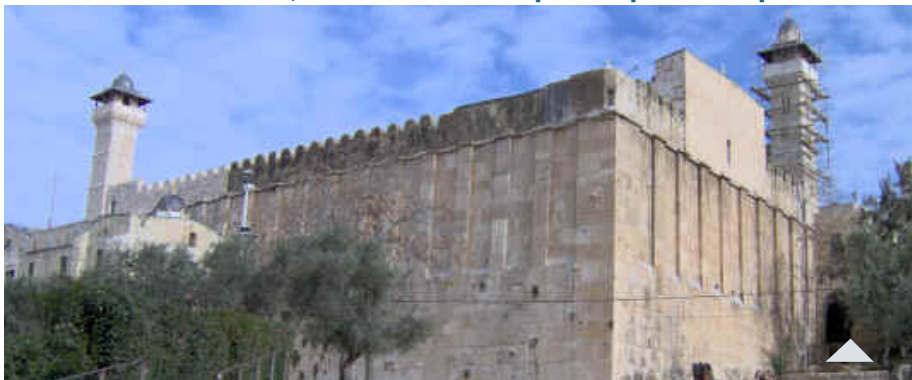
ראש הרשות הפלסטינית מחמוד עבאס

בשנת 1994, במהלך הסכמי אוסלו, ישראל סייעה בהקמת הממשלה הפלסטינית הראשונה בהיסטוריה, הרשות הפלסטינית. מבחינה היסטורית, אף מדינה פלסטינית ערבית מעולם לא הייתה קיימת קודם לכן. אחרי שהמדינה היהודית העתיקה נפלה במאה הראשונה, אף אומה לא קמה במקומה. האזור נשלט בידי סדרה של אימפריות (פגאניות, נוצריות ומוסלמיות). במהלך מלחמת העצמאות, מצרים וירדן פלשו וכבשו את הגדה המערבית ואת עזה, אך לא הקימו מדינה פלסטינית. אפילו ארגון השחרור הפלסטינית (אש"ף) לא כלל במקור את הגדה המערבית ועזה בתביעות הטריטוריאליזם שלו כאשר נוצר בשנת 1964, והוסיף אותם רק לאחר מלחמת ששת הימים.

היום, הרשות הפלסטינית שולטת ב-95 עד 98 אחוזים מהאוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית, וחמאס שולט בפלסטינים החיים בעזה.

אם תסכים לסגת ממרבית הגדה המערבית בדיונים עתידיים, משמעות הדבר שישראל תוותר על חלקים מארץ מולדתה ועל כמה מהאתרים הקדושים ביותר ביהדות, כדי שפלסטינים יוכלו ליצור מדינה עצמאית בפעם הראשונה בהיסטוריה. ויחד עם זאת, ישראל הציעה פעמים רבות לעשות זאת בתמורה לשלום.

חברון: אחד המקומות הקדושים ביותר ביהדות, בגדה המערבית.



מערת המכפלה בחברון:

לפי המסורת היהודית, אברהם קנה את המערה ואת השטח הסובב מאחד ממנהיגי שבט מקומי. לפי האמונה, אברהם, יצחק, יעקב ונשותיהם קבורים כאן. המערה היא האתר הקדוש השני בחשיבותו ביהדות אחרי הכותל המערבי והר הבית, ויהודים מתפללים כאן כבר אלפי שנה.

דמיינו שלום



צילום: דבבי קופר, 2011. Debby Cooper Photography

דמיינו שלום במזרח התיכון, שבו ישראל ושכנותיה מאחדות כוחות כדי להפוך לשחקן ראשי על הבימה הגלובלית. עם טכנולוגיה ומשאבים משותפים, האפשרויות אינסופיות. אך מה שחשוב מכך הוא עתיד המלא בשלום ושגשוג עבור הילדים שלנו ועבור הדורות הבאים.

במימון:



אולין
וד"ר שמואל

כך

הופק ע"י StandWithUs בשיתוף
אולין וד"ר שמואל כך

StandWithUs

תומכים בישראל ונאבקים באנטישמיות

עזרו לנו להפיץ את העלון הזה בקמפוסים ובקהילות בכל מקום.
תמכו במאמצים שלנו! שלחו לנו את תרומתכם הנדיבה אל:

StandWithUs

P.O. Box 341069

Los Angeles, CA 90034 -1069

או תרמו אונליין: www.StandWithUs.com

עקבו אחרינו בטוויטר
twitter.com/StandWithUs

עקבו אחרינו בפייסבוק
www.facebook.com/StandWithUs

info@standwithus.com
310.836.6140